

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemanje pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravnništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravnništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 12. maja 1893.

Politiški oddelek.

Legalizacija.

Minoli teden je bila v kranjskem deželnem zboru jako burna debata. Razpravljalo se je o prošnji občine Velike doline na Dolenjskem, da bi se odpravila legalizacija dolžnih pisem in pobotnic do zneska 100 gld. Stvar je vsekako velicega narodno-gospodarskega in pravnega pomena. Zatorej je le prav, da se je vsestransko temeljito razpravljalo. Tudi smo mi prepričani, da so zagovorniki in nasprotniki omenjene predloge vodili najboljši nameni. Mi nikakor ne pripadamo tistim, ki bi hoteli našim narodnim zastopnikom v deželnem zboru, naj že pripadajo tej ali oni stranki, podtikati, da je vodijo le strankarske ali pa osobne koristi. Obžalujemo vsekako, da so politične razmere take v deželi, da se pri tacihih prilikah le preradi razburijo duhovi, kar gotovo ni v korist stvarnemu razpravljanju.

Odkritosrčno rečemo, da samo na sebi se odpravi notarskega legalizovanja ne da ugovarjati. S tem bi kmetovalcem in obrtnikom odvzeli precejšnje breme in stroške. Mi presrčno želimo, da bi bile razmere v kratkem take, da bi se v kratkem to moglo zgoditi. Na drugi strani pa vendar moramo reči, da niso bili po vsem ne-utemeljeni razlogi zagovornikov notarskega legalizovanja. Če hočemo biti odkritosrčni, moramo priznati, da niso posebno gosti ljudje po kmetih, ki bi bili sposobni spisati pravilno pobotnico ali pa dolžno pismo. Če pa prebivalci morajo iskati koga, da jim spiše, je pa jim pač vse jedno, ali stvar opravijo pri notarji ali pa pri kom drugem, ker zastonj jim ne bode nikdo delal. Če delajo pisma pri notarji, so bolj gotovi, da je pravilno napravljeno in da ne pridejo v kazni zaradi kacihi pristojbin.

Ko bi naše občine imele vse izurjene tajnike, ki bi bili večji v raznovrstnih uradnih poslih, bi bila stvar precej lažja. Tajnik bi napravil pobotnico, če bi jo dotičnik sam ne znal, in župan bi jo legalizoval, pa bi bilo.

Toda žal, tacihi tajniki naše občine nimajo in jih tudi kmalu imele ne bodo. Župan sam pa v več krajih tudi ni v pisarijah najbolj izurjen. Učitelji na deželi so že z delom preobloženi in tudi je poleg tega veliko vprašanje, če je ta posel njih poklicu primeren, če bi semtertja ne bilo tacihi težav.

S tem pa mi ne rečemo, da se notarsko legalizovanje mora za zmiraj ohraniti. Da celo za to smo, da se odpravi še za višje svote, ne le za 100 gld., kadar bode to možno. Dolžnost je pa skrbeti, da to tudi možno postane. Šole se vedno razširjajo in tako omika seže v vedno širje kroge. Kaj ko bi morda ne bilo v postavodajnih zastopih delati na to, da se v šolah obrača večjo pozornost na spisje in se morda tudi pojasnujejo vse dotične postavne naredbe, kako naj se napravljajo dolžna pisma in pobotnice. Na ta način bi se doseglo, da bi v vseh večjih krajih po več ljudij si pridobilo zmožnost napravljati taka pisma. To je sedaj tem lažje mogoče, ker se je slovensko uradovanje razširilo. Narod bi potem še le prav spoznal važnost šol in slovenskega uradovanja.

Posebno v mestih, kjer so večrazrednice, bi se kmalu dalo doseči kaj vspeha v tem smislu. Posebno so pa po naših mislih meščanske šole pripravne za razširjenje tacihi znanostij. Zatorej tudi moramo reči, da se čudimo, da želja, katero je izrekel g. poslanec Šuklje, da se ustanovi več meščanskih šol, ni našla odmeva v onih krogih, v katerih najbolj spoznavajo breme notarske legalizacije. Da se je štajarski deželni zbor lahko izrekel za odpravo notarske legalizacije, je pač iskati vzrok v boljšem šolstvu, mej drugim baš v meščanskih šolah, katerih je precej na Štajarskem. V Štajarskem deželnem zboru imajo večino liberalci, pa se je vendar omejila notarska legalizacija, iz česar se pač lahko sklepa, da liberalizem se nikakor tako trdno notarske legalizacije ne oklepa, in tudi na Kranjskem ne dela ovir njenemu omejenju, temveč le pomisleki zaradi pomanjkljive omike mej narodom.

Vsekako pričakujemo, da bodo baš nasprotniki notarske legalizacije sedaj bolj pospeševali naše šolstvo, in se bodo prepričali, da ne zadostuje, če se v šoli otroci

nauče le krščanskega nauka, branja, pisanja in številjenja, temveč se morajo priučiti tudi nekoliko slovnic in spisju, ker drugače bi se z odpravo notarske legalizacije pravi namen ne bi dosegel.

Pač pa mi tukaj naglašamo, da je potrebno gledati, da se šola nekoliko preustroji po potrebah prebivalstva, da postane manj teoretična, pa bolj praktična. Učni smoter se ne sme ponižati pač pa bode treba gledati, da se nekoliko predrugači.

Razprave v deželnem zboru so dale povod hudemu razporu po časopisih, kjer se žal vse stvarno ne pretresava, temveč vlada zares le strankarska strast. Drug drugemu se predbaciva nevednost in pa slabi nameni. Taki napadi morajo vsekako le spodkopavati ugled naših narodnih zastopnikov in potem tudi ugled deželnega zbora. Kaj si mora prebivalstvo misliti o deželnem zboru, če po časopisih čita, da možem, katere je izbralo za svoje zastopnike, ni mari za narodni blagor, temveč so jim le strankarski in s tem tesno združeni osebni sebični oziri vse. Mi nismo proti javni kritiki, ker javna kritika je potrebna, ker vzbuja politične delovatelje, da vestneje opravljajo svoj posel. Vsekako pa obžalujemo, če se stvari več ne razpravljajo najmanj stvarno, temveč le z največjo strastjo in sovraštvom in se pri vsakem vprašanju misli, kako bi se dalo za stranko izrabiti v največjo korist. Naše mnenje je in ostane, da se strankarske koristi ne smejo staviti nad koristi narodove in da prepir, ki se tako strastno seje, nam koristiti ne more.

Politični pregled.

Štajarski deželni zbor se je že zaključil pred jednim tednom. Baval se je največ z gospodarskimi vprašanji. Sklenil ni, da bi se nemščina proglasila za deželni uradni jezik in tudi deželnega šolskega ni spremenil po želji Nemcev. Najbrž se je prepričal, da stvar tako lahko ne pojde, ko je namestnik na dve nemški interpelaciji odgovoril Nemcem kaj malo po volji.

Češki deželni zbor. — Odsek za razdelitev okrajev je zavrgel vse stavljenе predloge. Najbrž bode tudi deželni zbor ravno to storil. Kaj stori potem vlada, ne moremo vedeti. Morda bode tudi vso stvar pustila na miru. Nemci bi radi, da se osnujejo nova sodišča tudi proti volji deželnega zbora. — Mladočeški vodja dr. Gregr je pa predlagal, da se sklene adresa na cesarja, v kateri se zahteva vresničenje češkega državnega prava. Utemeljujoč svoj predlog, je dr. Gregr strašil, da Mladočehi ostavijo deželni in državni zbor, ako se ne izpolnijo želje češkega naroda. Njegov predlog se je izročil posebnemu odseku in so glasovali tudi veleposestniki, da se odseku izroči. To je pa jako razburilo Nemce, ki so pričakovali, da jih bodo češki veleposestniki v vsem podpirali.

Budgetna debata v ogerski gospodski zbornici se sedaj vrši. Ta budgetna debata je zaradi tega pomenljiva, ker se bode sedaj pokazalo, koliko upanja ima vlada, da dobi večino za svoje proticerkvene predloge. Zaradi tega se pa tudi vsi cerkveni dostojanstveniki udeležujejo zadnjih sej. Od konservativne strani se predlaga, da zbornica izreče, da sicer dovoljuje budget ali cerkvene predloge pa obsoja. Če bode ta predlog vsprejet, potem vlada ve, da ni upanja, da zbornica njene predloge vsprejme. Kazalo jej ne bode družega, odstopiti ali pa razpustiti državni zbor, da se narod izreče pri volitvah. Vlada bi najbrž poslednje storila, kajti če pri novih volitvah

zmaga, se tudi gospodska zbornica ne bode več toliko ustavljala. Sedaj ne gre le za sedanjo vlado, temveč za liberalno gospodarstvo. Ako konečno propadejo cerkvene predloge, bode liberalna stranka morala se umakniti in drugi možje pridejo na površje, kateri se bodo gotovo tudi bolj ozirali na Slovane.

Pritisk na učitelje na Ogerskem. — Dosedaj bile so na Ogerskem največ verske šole in nekateri učitelji so bili slabo plačani. Sedaj je pa vlada predložila zbornici predlogo, da se dodá nekaterim učiteljem neki dodatek k plači iz državnega zaklada. Vsled tega bode pa dotična šola postala bolj zavisna od države. Obravnava o tej predlogi v zbornici je bila dolga. Iz predloge in iz debate smo pa jasno razvideli, da ni šlo toliko za zboljšanje stanja učiteljev, kakor za pospeševanje madjarščine. Od več strani se je naglašalo, da bi bilo najbolje, da se šola kar podržavi, ker državna šola bi najbolje pospeševala madjarizacijo. To se pa ni zgodilo jedino zaradi tega, ker vladi primanjkuje denarja. Vsprejele so se pa določbe, da se podržavi šola, v kateri bi se rovalo proti državnim interesom, to je z drugimi besedami povedano, kjer bi se oziralo na kako drugo narodnost kakor madjarsko, ker Madjari gojenje madjarščine zmatrajo za državno korist. Podržavila se bode sploh vsaka šola, v kateri se madjarščina ne bode dovoj gojila, ker gojenje madjarskega državnega jezika je dolžnost vsacega učitelja, kakor se je izjavil učni minister.

Cesar na Ogerskem. — Minoli teden je cesar bil šel v Budimpešto in ondi ostal štiri dnij. Bil je slovesno vsprejet. Ta pohod je bil zaradi tega pomenljiv, ker je lani vladar bil zapustil ogerska tla, ko se je skupna vojska žalila v zbornici in je mesto Budimpešta imenovalo Košuta častnim meščanom. Dolgo si je vlada prizadevala, da pregovori cesarja, da pride zopet v Budimpešto in res se jej je posrečilo. Da je bil ta pohod tem pomenjivejši, je minister vnanjih stvari šel v Budimpešto o nekih stvareh poročat cesarju. Ker pa v vnanji politiki ni nič nujnega, si te stvari drugače tolmačiti ne moremo, kakor, da je grof Kalnoky s tem hotel pokazati, da je Budimpešta po vsem enakopravna z Dunajem. Liberalci pa prihod vladarjev tolmačijo v svojo korist. Trdijo namreč, da je s tem pohodom pokazal vladar, da odobrava vladno cerkveno politiko, ker sicer bi ne bilo šel sedaj v Budimpešto, ko sta se predložili prvi cerkveni predlogi zbornici poslancev. Nam se dozdeva, da ni spodobno tako zlorabljenje vladarske osebe.

Bolgarija. — Veliko narodno sobranje sklicano je v Trnovo na 14. dan maja. — Princ Ferdinand bo po povratku v domovino obiskal s svojo mlado poročenko vse večje bolgarske kraje in bo pri tej priliki nadzoroval garnizijo. Veliko narodno sobranje, ki bo sklepalo o premembi ustave, namera princ baje sam zaključiti. — Na srbsko in turško mejo odposlalo se je večje število vojaških čet.

Srbija. — Liberalna stranka je sklenila ne udeležiti se volitev v skupščino in je po svojih glasilih o tem obvestila svoje somišljenike. V dotičnem oklici se glasi, da liberalna stranka z nobeno besedo ne sme pripoznati sedanje situacije, ampak mora prepustiti odgovornost za vse, kar se je in kar se bo zgodilo, tistim, ki so ustvarili sedanji položaj. Liberalna stranka mora ostati zvesta svojim načelom in mora mirno pričakovati, ko bo zmagala pravičnost in bo treba njenih sil za rešitev domovine.

Nemčija. — Nova vojaška predloga, s katero je vlada hotela nemško vojsko pomnožiti za 60.000 mož na leto, kar bi prouzročilo 60 milijonov davka več na leto, je zbornica minolo soboto zavrgla z vsem proti konservativnim glasovom. Tudi Huenov posredovalni predlog je bil odklonjen z 210 proti 162 glasom. Poslanci so s tem glasovanjem pokazali, da narod ne mara za pomnožitev vojske, da mu do skrajnosti preseda militarizem in da se boji novih stroškov, katere je že itak težavno premagovati. Vlada je vsled tega glasovanja raz-